

VIKTOR KARLÍK: HLASY Z PODZEMÍ

odhalení 17. listopadu od 14.00

před Museem Kampa, U Sovových mlýnů

Kurátorka: Magdalena Juříková

Galerie hlavního města Prahy v rámci programu Umění pro město instaluje na Kampě k výročí 17. listopadu cyklus Viktora Karlíka *Hlasy z podzemí*. Projekt vznikl ve spolupráci s Městskou částí Praha 1 a nad počinem převzal záštitu starosta Petr Hejma. Program Umění pro město je financován Magistrátem hlavního města Prahy díky trvalé podpoře radní pro kulturu a cestovní ruch Hany Třeštkové.

„Program Umění pro město nechává v uměleckém projektu Viktora Karlíka znovu zaznít hlasy umělců, které komunisté zatlačili na desítky let do podzemí. Více jak třicet let vždy 17. listopadu slavíme svobodu nejen uměleckého projevu a letos máme ještě jeden velký důvod k oslavě. Poprvé od sametové revoluce nejsou představitelé komunistického režimu součástí vlády. Věřím, že už se nebude opakovat doba, kdy byli umělci, filozofové ale i obyčejní lidé vězněni pod poklapy totality,“ říká Hana Třeštková, radní pro kulturu a cestovní ruch.

Starosta Prahy 1 Petr Hejma k odhalení cyklu *Hlasy z podzemí* doplňuje: *„Praha 1 byla odjakživa centrem kultury, za komunismu vedle kultury oficiální i té neoficiální, undergroundové, podzemní; ať už se jednalo o hudbu, divadlo anebo literaturu. I proto jsem velmi rád podpořil instalaci cyklu Viktora Karlíka v parku Kampa, kde bude připomínat, že jednou ze základních podmínek lidské svobody je nezávislá a svobodná kultura.“*

„Galerie hlavního města Prahy spolu s autorem a za podpory Prahy 1 vybrala místo na Kampě z několika důvodů. Jednak tato část komunikace u Musea Kampa tvoří přirozenou enklávu, ve které lze dílo vnímat mnohem pozorněji než jinde v okolí. Vazba na muzeum je rovněž důležitým kontextem pro ve skutečnosti tak nenápadné dílo, jakým jsou reliéfy odkazující ke kanálovým krytům. Cyklus je svým obsahem zásadní a velice aktuální připomínkou naší předlistopadové reality, kdy se otevřeně mohlo mluvit pouze neoficiálně a v podzemí. Je to zároveň pocta osobnostem, které se v atmosféře represí totalitního režimu vyjadřovaly svobodně a kriticky, a to je pozice, na kterou ani dnes není možné rezignovat,“ vysvětluje ředitelka GHMP, Magdalena Juříková.

Soubor *Hlasy z podzemí* vytvořil výtvarník Viktor Karlík v letech 2000–2013 a zahrnuje svébytné objekty: litinové poklopy-kanály s citacemi třinácti básníků, jejichž tvorba je spojena s Prahou – Jiřího Koláře, Jana Hanče, Zbyňka Hejdy, Andreje Stankoviče, I. M. Jirouse, Egona Bondyho, J. H. Krchovského, Pavla Zajíčka, Filipa Topola a dalších.

„K dílu všech těchto autorů mám osobní vztah. Jsem jejich dlouholetý čtenář. Ně kterým z nich jsem graficky upravil nebo výtvarně doprovázel jejich knihy. Všechny tyto básníky vyjma Jana Hanče jsem osobně poznal a s některými i sdílel vymezený čas,“ říká k dílu autor Viktor Karlík. *„Pomyslnou tečkou, ale také mottem celého souboru čtvercových poklopů, je jediný dekl kruhový se slovy Marcela Duchampa z roku 1961: ‚The great artist of tomorrow will go underground‘. Jeho výrok mimo jiné dokonale vystihuje osudy skutečných osobností kultury a jejich děl v totalitních režimech druhé poloviny 20. století a pronikavost Duchampovy myšlenky se znovu prohlubuje i dnes. Současným českým podzemím přitom nemám na mysli mnohdy zdegenerované undergroundové pamětnictví. Duchovní odkaz a aktuálnost výroku chápu kromě jiného v otázce rezistence vůči komerčním tlakům, neochoty produčirovat se v kdejakých médiích a schopnosti uvažovat v souvislostech,“* dodává Karlík.

Hlasy z podzemí jsou součástí rozsáhlého cyklu Karlíkových plastik, objektů a akcí s názvem *LITERATURA*, které lze právě v těchto měsících vidět v pražském DOXu na výstavě, jejíž kurátorkou je Magdalena Juříková.

Ke zvolené formě Viktor Karlík poznamenává: *„Litinové poklopy jsou od svého vzniku opatřovány reliéfem, často včetně nápisu: ‚vodovod‘, ‚plyn‘, ‚kanalizace‘, ‚voda‘, ‚hydrant‘. Děje se tak z důvodu rozlišení, hlavně však proto, aby jejich plocha nebyla hladká, tedy kluzká. Slova a jména vybraných básníků v cyklu Hlasy z podzemí rovněž tvoří reliéf kovové plochy, i proto, aby lidem zabraňovala v uklouznutí. Dalo by se přemýšlet také třeba nad tím, kolik lidí by muselo na příslušný dekl ‚hlasu z podzemí‘ šlápnout, aby reliéfní písmo postupně zmizelo, bylo podrážkami chodců obroušeno. Zašlapaná slova mají v Čechách velkou tradici, je to něco jako národní dovednost. Ovšem z druhé strany viděno: jak se říká, důležité věci často leží na zemi, na chodníku. Více než třicet let po roce 1989 je i obdobím šlapání po vlastní dobré minulosti a kontinuitě, časem neúcty k hodnotám. Nejenom v tomto kontextu vnímám možnost umístit tyto pamětní desky přímo do chodníku města jako něco praktického a zároveň symbolického.“*

Neméně podstatný než originální forma kanálových poklopů je tedy pro Viktora Karlíka výběr autorů a citovaných textů. „Některé mi přišly na mysl okamžitě a navíc jejich rozsah odpovídal sazebnímu obrazci. Mnohdy jsou to slova, která si často sám říkám. Třeba Kremlíčkovo ‚Je štěstím / v naší zemi žít / a neštěstím / to štěstí mít‘, Jirousovo ‚Každý svého štěstí strůjce / vlakvedoucí i strojvůdce‘, Kolářovo ‚Slovo moderní je velmi staré‘, Stankovičovo ‚Kdo se liší, ten je sviňák‘. U dalších ‚svých‘ autorů jsem pro účel kanálového poklopu musel, i kvůli limitovanému prostoru pro text na deklu, víc hledat, znovu je rád číst. A našel jsem další slova, která si od té doby také často opakuji. Krchovského ‚Odnikud nikam jdu, nesejde na směr... / asi to obrátím, než se zas naseru‘, Vodsedálkovo ‚Opilost / je jistá troufalost‘, Hančovo ‚I tak to jde / i tak to musí jít / něco mne rve / a přesto musím žít‘, Hejdovo ‚Mějte se dobře, ulice / mějte se dobře, chodci noci / mějte se dobře, nehynoucí / noci ulice‘, Kabešovo ‚Z omítky domů tady / padají slova. Nehašené vápno‘, ‚padej táhni běž / konec slyšení‘ Jáchyma Topola, Zajíčkovo ‚stojíme nad propastí / jedna noha hnije v pasti‘. Jsou to texty, které mohou člověka opravdu provázat, přičemž ke všem těmto myšlenkám a slovům lze v mysli ještě slyšet hudbu a Milana Hlavsu deklamujícího Bondyho ‚My žijeme v Praze to jest tam / kde jednou zjeví se Duch sám‘ a také Filipa Topola s jeho ‚Připadá mi to děsný / ale začíná mi bejt / tohle město těsný‘“.

Viktor Karlík (13. 3. 1962 v Praze), autor plastik a objektů, malíř a grafik.

V letech 1984–1985 vydával samizdatovou *Edici Pro více*, v roce 1985 spoluzaložil samizdatový časopis *Jednou nohou / Revolver Revue*, kde působí dodnes, byl také spoluzakladatelem hudební skupiny *Národní třída* (1982–1986). V roce 1989 stál u zrodu *Nezávislého tiskového střediska* a následně týdeníku *Respekt*.

Do konce 80. let vystavoval své obrazy a plastiky v soukromých prostorách, první samostatnou výstavu oficiálně přístupnou širší veřejnosti měl v květnu 1989 v pražském Junior klubu Na Chmelnici. Od 1990 vystavuje doma i v zahraničí, jeho práce jsou zastoupeny ve veřejných sbírkách (Národní galerie v Praze, Západočeská galerie v Plzni ad.) a v řadě soukromých sbírek v Čechách i v cizině. Od letošního září do 9. ledna příštího roku lze plastiky, objekty a akce z jeho cyklu *LITERATURA* – převážně z posledních deseti let – vidět v pražském DOXu.

Volnou tvorbu často řadí do cyklů (např. monotypy *Kanály*, 1988–1992; práce s nalezenými předměty na překližkách, 1991–1994; obrazy *Nature morte*, 1995–1996;

obrazy *Centrum periferie*, od 1999; linoryty *Černé práce*, 2000–2004; serigrafie na překližkách, 2001–2002; bronzové plastiky a reliéfy, od 2003; série typografik, tj. citátů nebo výroků vytištěných formou linorytu nebo sítotisku, od 2004; litinové kanály s texty básníků *Hlasy z podzemí*, 2013). Je autorem bronzové pamětní desky hudebníka Milana Mejly Hlavsy (odhaleno v Praze 2005), bronzové ceny festivalu dokumentárních filmů v Jihlavě (2006–2018) nebo památníku *Cesta Jana Hanče* (odhaleno v Plzni 2016). Publikoval např. knihy *Katalog* (2001), *Černé práce / Black Works* (2004), *Ruce básníků* (2005, 2. rozšířené vyd. 2015), *Světla města / The City Lights / Les Lumières de la ville 1990–2010* (2010), *Podzemní práce (Zpětný deník) / Underground Work (Retroactive Diary)* (2012) nebo *LITERATURA* (2020). Reprodukce vlastních maleb, kreseb, plastik a reliéfů v knihách autor často doprovází komentáři na pomezí dokumentárních popisů, vzpomínek a prozaických aforismů.

Kurátorka: Magdaléna Juříková

Realizováno za podpory Magistrátu hlavního města Prahy a Městské části Praha 1.

Mediální partneři: Art&Antiques, ArtMap, Artalk, A2, Artiki, protisedi.cz, Český rozhlas Radio Wave

Kontakt pro novináře: Michaela Vrchotová, +420 725 818 721,
vrchotova@ghmp.cz

**Další informace: www.ghmp.cz
www.facebook.com/ghmp.cz
www.instagram.com/ghmp.cz**